

Sygn. akt III Ca 557/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Leszek Dąbek

Sędzia SO Barbara Braziewicz (spr.)

SR del. Ewa Buczek - Fidyka

Protokolant Dominika Tarasiewicz

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa H. F.

przeciwko B. L.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 25 listopada 2014 r., sygn. akt I C 362/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanej na rzecz powoda:

a) **kwotę 7.447,85 zł (siedem tysięcy czterysta czterdzieści siedem złotych osiemdziesiąt pięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 30 czerwca 2015 roku;**

b) **odsetki ustawowe od kwoty 5.000 zł (pięć tysięcy złotych) od dnia 30 czerwca 2015 roku;**

2. oddala powództwo w pozostałej części;

3. ustala, że pozwana ponosi w całości koszty procesu oraz nieuiszczone koszty sądowe, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Zabrze;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. ustala, że koszty postępowania odwoławczego oraz nieuiszczone w tym postępowaniu koszty sądowe ponosi pozwana w 82 % (osiemdziesięciu dwóch procentach), a powód w 18 % (osiemnastu procentach), pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Zabrze.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 marca 2009r. powód H. F. wniósł o zasądzenie od pozwanej B. L. kwoty 17.796 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2008r. nadto o zasądzenie od pozwanej kosztów procesu. Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że jest synem zmarłej 19 maja 1999r. w Z. S. F., po której spadek nabyły siostry powoda G. K. i B. L. – odpowiednio w 3/4 i 1/4 części. Powód wskazał, że wartość wchodzącej w skład spadku po S. F. nieruchomości położonej w Z. wynosi 368.596 zł. Zdaniem powoda, z uwagi na jego całkowitą niezdolność do pracy, jego udział zachowkowi winien wynieść 2/9 spadku. Ostatecznie powód ograniczył swoje żądanie do kwoty 13.183,17 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwana B. L. nie kwestionowała uprawienia powoda do otrzymania zachowku, wskazywała jednak na otrzymane przez niego darowizny oraz fakt, że nie wykazał, iż jest osobą trwale i całkowicie niezdolną do pracy. Ostatecznie pozwana uznała powództwo co do kwoty 5.000 zł.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2011r. w sprawie I C 85/09 Sąd Rejonowy w Zabrze zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 12.990,74 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2009r., umorzył postępowanie w zakresie cofniętego powództwa oraz orzekł o kosztach procesu.

Na skutek apelacji pozwanej wyrokiem z dnia 25 stycznia 2012r. w sprawie III Ca 1426/11 Sąd Okręgowy w Gliwicach uchylił zaskarżony wyrok ponad kwotę 5.000 zł oraz w całości co do odsetek oraz rozstrzygnięcia o kosztach procesu i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zabrze, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy nakazał uzupełnić postępowanie dowodowe w kierunku prawidłowego ustalenia substratu zachowku oraz odniesienia się do kwestii poczynionych przez spadkodawczynię na rzecz powoda darowizn. Sąd odwoławczy nakazał również ustalenie czy powód w chwili otwarcia spadku był całkowicie i trwale niezdolny do pracy.

Wyrokiem z dnia 17 listopada 2014r. Sąd Rejonowy w Zabrze w punkcie 1 zasądził od pozwanej B. L. na rzecz powoda H. F. odsetki ustawowe od kwoty 5.000zł od dnia 25 maja 2011r.; w punkcie 2 w pozostałej części powództwo oddalił; w punkcie 3 zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.584 zł tytułem zwrotu kosztów procesu po ich stosunkowym rozdzieleniu; w punkcie 4 przyznał od Skarbu Państwa na rzecz adwokat M. M. (1) kwotę 4.428 zł w tym VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Przytoczony wyrok oparty został na ustaleniach szczegółowo przedstawionych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z ustaleń tych wynika, że Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawczyni S. F. zmarła w dniu 19 maja 1999r. w Z., w chwili śmierci była zamężna z A. F.. Spadek po niej na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 1 czerwca 1993r. nabyli córka G. K. i zięć J. K. na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej w 3/4 częściach oraz pozwana B. L. w 1/4 części. Powód jest synem spadkodawczyni, w przypadku dziedziczenia ustawowego po S. F. powód byłby powołany do 1/4 spadku. Czysta wartość spadku po S. F. wynosi 368.596 zł, na którą składa się wartość nieruchomości położonej w Z.. Powód otrzymał od spadkodawczyni dwie darowizny. Jedna w łącznej kwocie 5.000 DM (marek niemieckich) poczyniona przez rodziców powoda na rzecz jego i małżonki. Druga, w kwocie 5.500 DM została przekazana powodowie przez jego szwagra J. K., który wraz z synem M. przywiózł pieniądze powodowi do C.. Pieniądze te spadkodawczyni wręczyła J. K. celem przekazania ich powodowi. Miały one być przeznaczone na zakup mieszkania. W chwili otwarcia spadku powód H. F. był osobą trwale i całkowicie niezdolną do pracy. Powód cierpi na głuchoniemotę i padaczkę. Schorzenia te są trwale i wykluczają jego zatrudnienie na ogólnym rynku pracy. Orzekanie o zdolności do pracy dotyczy ogólnego rynku pracy, a rynek pracy chronionej jest bardzo ograniczony, a sama praca chroniona spełnia przede wszystkim funkcję rehabilitacyjną oraz poprawia funkcjonowanie społeczne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy oceny Sądu wymagały dwie zasadnicze dla rozstrzygnięcia sporu kwestie: ustalenie czy powód w chwili otwarcia spadku był, jak wywodził, trwale i całkowicie niezdolny do pracy oraz ustalenie ilości darowizn otrzymanych przez powoda od

spadkodawczyni. Nie ma potrzeby odnoszenia się do kwestii wartości majątku spadkowego czy też udziału w spadku, jaki przypadłby powodowi w przypadku dziedziczenia ustawowego. Bezsprene wartość spadku wynosiła 368.596 zł, a do kręgu spadkobierców ustawowych S. F. należeli jej mąż A. oraz dzieci H. F., G. K. i B. L.. Jako że powód byłby powołany z ustawy do spadku po S. F., a zatem jako zstępnemu przysługuje jej prawo do zachowku – art. 991 § 1 k.c. Roszczenie o zachówek jest roszczeniem pieniężnym, który przysługuje uprawnionemu jeżeli nie otrzymał należnego mu zachowku bądź to w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku bądź w postaci zapisu – art. 991 § 2 k.c.

Ponownej oceny wymaga natomiast kwestia jaką wartość udziału spadkowego winien stanowić zachówek należny powodowi, a to z uwagi na jego stan zdrowia. Powód jest dotknięty trwałym kalectwem w postaci głuchoniemoty, cierpi nadto na padaczkę. Z opinii biegłego lekarza z zakresu medycyny pracy wynika jednoznacznie, że schorzenia, na które cierpi powód powodują, że jest on trwale i całkowicie niezdolny do pracy, a stan ten istniał już w chwili otwarcia spadku, nadto nie ma żadnych szans na poprawę stanu zdrowia powoda w przyszłości. Opinia biegłego jest jasna i kompletna. Sąd w całości podzielił jej wnioski. Podkreślić należy, że biegły wyczerpująco odniósł się również do zastrzeżeń pozwanej, które opierały się na fakcie, że powód pracował w warunkach pracy chronionej. Biegły wyjaśnił, że orzekanie o trwałej i całkowitej niezdolności do pracy dotyczy wyłącznie ogólnego rynku pracy, a nie możliwości pracy w warunkach zakładu pracy chronionej. Powoda uznać zatem należało za niezdolnego trwale do pracy w rozumieniu przepisu art. 991 § 1 k.c. Powodowi zatem należy się zachówek o wartości 2/3 udziału spadkowego, jaki otrzymałby w przypadku dziedziczenia ustawowego (tj. 1/4 spadku). Powód winien zatem otrzymać zachówek o wartości 1/6 spadku. Pozwana B. L. odpowiada za 1/4 należnego powodowi zachowku.

Dalej podkreślić należy, że koniecznym dla obliczenia zachowku, poza ustaleniem udziału spadkowego, jest obliczenie tzw. substratu zachowku, na który składa się czysta wartość spadku oraz podlegające doliczeniu darowizny – art. 993 k.c. Oznacza to, że do spadku doliczyć należy poczynione przez spadkodawcę darowizny. Jednocześnie ustawodawca wskazał, że w przypadku osób będących spadkobiercami lub uprawnionymi do zachowku zaliczeniu podlegają wszystkie darowizny, w tym również te uczynione wcześniej niż 10 lat przed otwarciem spadku. Przenosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy wskazać należy, że na czystą wartość spadku pozostałego po S. F. składa się wartość nieruchomości położonej w Z. w kwocie 368.596 zł, co zgodnie przyznały strony sporu. Do wartości tej doliczyć należy, zgodnie z treścią powołanych powyżej art. 993 i 994 § 1 k.c., darowizny, które za życia uczyniła spadkodawczyni. Postępowanie dowodowe wykazało, że powód otrzymał od spadkodawczyni dwie darowizny w kwocie 5.000 DM (łącznie) i 5.500 DM. Winny być one zatem doliczone do czystej wartości spadku. Uprzednio jednak zważyć należy, że darowizna w kwocie 5.000 DM została poczyniona przez rodziców powoda na rzecz jego i jego małżonki, co jednoznacznie wynika z treści pokwitowania (k. 83 akt). Zdaniem Sądu postępowanie dowodowe nie wymagało uzupełnienia, a dowody osobowe de facto prowadziłyby do dowodzenia przeciwko lub ponad osnowę dokumentu. W konsekwencji do czystej wartości spadku może być doliczona jedynie 1/4 tejże darowizny tj. kwota 1.250 DM. Treść pokwitowania wskazuje, że darowiznę poczyniono na rzecz obojga małżonków, a wynik postępowania dowodowego (tj. zeznania świadków i stron), że dodatkowo do ich majątku wspólnego – inne wnioski byłyby sprzeczne ze wskazaniami doświadczenia życiowego. Jak jednak wskazał Sąd Okręgowy dla ustalenia jaka wartość darowizny podlega zaliczeniu do substratu zachowku nie ma to znaczenia. Odmienne natomiast ocenić należało darowiznę w kwocie 5.500 DM. W pierwszym rzędzie wskazać należy, że w ocenie Sądu, pozwana w należyty sposób wykazała, że powód taką darowiznę otrzymał. Wynika to jednoznacznie z zeznań G., J. i M. K., a pośrednio również z zeznań B. D., która potwierdziła, że powód otrzymał kwotę 10.000 zł, co mogło wówczas stanowić równowartość 5.500 DM. Z dowodów tych wynika również jednoznacznie, że darowizna została poczyniona przez spadkodawczynię wyłącznie na rzecz powoda, a zatem jej wartość winna być zaliczona w całości. Zgodnie z art. 33 pkt 2 k.r. i o. przedmioty nabyte przez darowiznę wchodzą do majątku odrębnego (aktualnie osobistego), chyba że darczyńca inaczej postanowił. Oceniając materiał dowodowy wskazać należy, że brak jest podstaw do przyjęcia, że darowizna w kwocie 5.500 zł została poczyniona do majątku wspólnego powoda i jego małżonki. Nadto podkreślić należy, że dowód taki, zgodnie z art. 6 k.c, obciążał w tym postępowaniu powoda. Analogicznie nie budził wątpliwości fakt, że S. F. dokonała darowizny ze swojego majątku osobistego. Brak jest bowiem jakichkolwiek dowodów przeciwnych, nadto bezspornie posiadała ona znacznej wartości majątek osobisty, jak choćby w postaci nieruchomości spadkowej. Do czystej wartości spadku doliczyć zatem należy

darowizny w łącznej kwocie 6.750 DM. Zgodnie z treścią art. 995 k.c. wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu w chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku. Jako że 1 DM przedstawia wartość 0,5 Euro, a wartość 1 Euro na dzień zamknięcia rozprawy wynosiła 4,22 zł (vide tabela kursów walut NBP). Wartość darowizn podlegających doliczeniu wyniosła zatem 14.242,50 zł. (3350 x 4,22 zł).

Substrat zachowku wynosi zatem 382.838,50 zł. Cały należny powodowi zachówek wynosiłby 63.806,41 zł. Pozwana byłaby zobowiązana do zapłaty 1/4 tej kwoty czyli 15.951,60 zł. Od tej kwoty odjąć należy otrzymany przez powoda zachówek w postaci darowizn, a zatem odpowiedzialność powódki ograniczała się do kwoty 1.709,10 zł. W sytuacji, gdy na rzecz powoda zasądzono prawomocnie kwotę 5.000 zł (z uznania pozwanej), powództwo w zakresie należności głównej podlegało oddaleniu, a rozstrzygnięcie znajduje podstawę prawną w art. 991 § 2 k.c.

Na uwzględnienie zasługiwało natomiast żądanie w zakresie odsetek ustawowych od zasądzonej prawomocnie kwoty 5.000 zł. Uwzględniając i dzieląc w całości ocenę prawną wyrażoną przez Sąd Okręgowy w Gliwicach, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda odsetki ustawowe od kwoty 5.000 zł od dnia 25 maja 2011r. tj. orzekania o zachowku w zakresie przywołanej kwoty. Niewątpliwie wyrok zasądający zachówek ma bowiem charakter konstytutywny. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go w części - w zakresie punktu 2 i 3. Powód zarzuciła wyrokowi naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, tj. art. 233§1 k.p.c. poprzez dowolną i wybiórczą ocenę zebranego w toku sprawy materiału dowodowego, polegającą na całkowitym nieuwzględnieniu zeznań powoda i jego świadka - żony W. F. (1), przy jednoczesnym całkowitym uwzględnieniu stanowiska pozwanej i zeznań świadków G. K., J. K. oraz M. K., co doprowadziło do ustalenia, iż zaliczeniu na poczet zachowku powoda powinna podlegać darowizna w łącznej wysokości 6.750 DM, co skutkowało oddaleniem powództwa oraz naruszenia przepisów postępowania tj.art.328§2 k.p.c. przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności zeznaniom powoda i świadka W. F. (2) oraz B. D. w zakresie wysokości darowizn dokonanych na rzecz powoda oraz okoliczności, iż pozwana i G. K. otrzymały analogiczne darowizny, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ doprowadziło do uznania, iż powodowi nie przysługuje zachówek w dochodzonej pozwem wysokości, co w rezultacie skutkowało oddaleniem powództwa. We wnioskach apelacyjnych skarżący zażądał zmiany wyroku w zakresie punktu 2 przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 9.042,23zł tytułem należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wyrokowania, ewentualnie uchylecia wyroku w zaskarżonej części i przekazania w tym zakresie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania w obu instancjach i przyznania kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały opłacone w całości ani w części.

Uzasadniając swoje stanowisko skarżący zażądał zasadzenia podwyższonej kwoty tytułem rozliczenia zachowku z uwagi na to, iż jego zdaniem, także na rzecz obu jego siostr matka dokonywała darowizn, w takiej samej wysokości jak na jego rzecz, co powinno zostać uwzględnione przy obliczaniu należnego mu zachowku. Uważał, iż po doliczeniu wszystkich darowizn należny mu zachówek stanowił kwotę 56.168,91zł. Pozwana zobowiązana była do zapłaty na jego rzecz 1/4 całego zachowku, powinna zatem zapłacić kwotę 14.042,23zł. Od kwoty tej należało odjąć prawomocnie zasądzoną już od pozwanej względem powoda kwotę 5000zł tytułem zachowku. Zatem powód uważa, iż zobowiązanie pozwanej względem jego osoby wynosi nadal 9.042,23zł i taką też kwotę wraz z należnymi odsetkami Sąd Rejonowy winien był zasądzić na rzecz powoda.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesowych wg norm przepisanych, przedstawiając na poparcie swojego stanowiska stosowną argumentację.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie w części, aczkolwiek z innych powodów, niż te na które powołuje się skarżący. Sąd meriti dokonał bowiem błędnych obliczeń w sprawie, które wymagały korekty.

Równocześnie powołane w apelacji zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego są chybione.

Na wstępie należy zauważyć, iż powód w toku postępowania odwoławczego w sposób niedopuszczalny, wbrew regulacji art.383 k.p.c. rozszerzył żądanie pozwu. W toku postępowania przed Sądem Rejonowym powód ostatecznie żądał zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kwoty 13.183,17zł, natomiast w toku postępowania odwoławczego rozszerzył swoje pierwotne żądanie o kwotę 859,06zł i wniósł o zasądzenie od pozwanej kwoty 14.042,23zł. Sąd drugiej instancji ma obowiązek orzec meriti o przedmiocie postępowania, który uległ ustaleniu w toku postępowania pierwszoinstancyjnego. Skoro powyższa kwestia nie stanowiła przedmiotu orzekania Sądu odwoławczego, a powód rozszerzył żądania w postępowaniu apelacyjnym, wbrew zakazowi z art.383 k.p.c., Sąd Okręgowy w zakresie rozszerzonego żądania apelację oddalił (zob. postanowienie SN z 9.05.2014r. sygn. akt IPZ 3/14, LEX nr 1475233).

Ponadto, Sąd Okręgowy uważa, iż Sąd Rejonowy przedstawił w uzasadnieniu proces wnioskowania w sposób wystarczający do merytorycznej kontroli orzeczenia w postępowaniu odwoławczym, a ustalenia faktyczne oraz oparta na nich ocena prawna roszczenia powoda zostały przedstawione w sposób prawidłowy, zgodny z przepisami oraz regułami logicznego myślenia i zasad doświadczenia życiowego. Uzasadnienie Sądu meriti, zawiera elementy wskazane w art. 328§2 k.p.c., odzwierciedla proces myślowy Sądu, tym samym zarzut naruszenia przez ten Sąd art. 328 k.p.c. należało uznać za chybiony.

Sąd Okręgowy w zasadniczej części podziela i uznaje za swoje ustalenia faktyczne i prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, ponieważ ustalenia te znajdują oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym, uznając, iż nie ma potrzeby ich ponownego, szczegółowego przywoływania. Sąd Rejonowy zgromadzone w sprawie dowody ocenił w granicach zakreślonych przepisem art.233§1 k.p.c., nie przekraczając zasady swobodnej oceny dowodów. Zasadniczo wnioski tego Sądu, co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści dowodów zgromadzonych w sprawie, a zaferowanych przez strony, równocześnie Sąd poddał wnikliwej i wszechstronnej ocenie, wbrew zarzutom skarżącego, cały materiał dowodowy zebrany w niej. Przede wszystkim jednak należy zauważyć, że skarżący nie postawił skutecznie zarzutu naruszenia przez Sąd art.233§1 k.p.c., bowiem nie wykazał, iż Sąd Rejonowy uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, tymczasem tylko takie uchybienia mogą być przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena Sądu (tak SN w orzeczeniu z 6.11.1998r., IICKN 4/98 nie publ.).

Sąd Okręgowy podziela ustalenia i przywołaną argumentację Sądu meriti w kwestii przyjęcia, iż powód w chwili otwarcia spadku był, trwale i całkowicie niezdolny do pracy oraz tego, iż otrzymał od spadkodawczyni dwie darowizny w łącznej kwocie 6.750 DM. Równocześnie Sąd Okręgowy uznał, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, jak chciał tego skarżący, iż analogiczne darowizny czyniła spadkodawczyni na rzecz obu jego siostr. Zgodzić się należało także z ustaleniem Sądu meriti, iż wartość majątku spadkowego wynosiła 368.596 zł, a do kręgu spadkobierców ustawowych S. F. należeli jej mąż A. oraz dzieci H. F., G. K. i B. L.. Jako że powód byłby powołany z ustawy do spadku po S. F., zatem jako zstępnemu przysługiwało mu prawo do zachowku. Wobec tego, iż powoda należało uznać za niezdolnego trwale do pracy w rozumieniu przepisu art. 991 § 1 k.c. to należał mu się zachówek o wartości 2/3 udziału spadkowego, jaki otrzymałby w przypadku dziedziczenia ustawowego (tj. 1/4 spadku). Powód winien zatem otrzymać zachówek o wartości 1/6 spadku, natomiast pozwana B. L. odpowiada za 1/4 należnego powodowi zachowku.

Z uwagi na moment orzekania o należnym powodowi zachowku od pozwanej i popełnienie omyłki rachunkowej przez Sąd meriti w fazie dokonywania obliczeń jego wysokości, koniecznym był ponowne wyliczenie kwoty należnego powodowi zachowku od pozwanej.

Zatem udział spadkowy powoda stanowiący podstawę do obliczenia zachowku to 1/6. Następnym etapem do obliczenia zachowku, jest obliczenie tzw. substratu zachowku, na który składa się czysta wartość spadku oraz podlegające doliczeniu darowizny – art. 993 k.c. Oznacza to, że do spadku doliczyć należy poczynione przez spadkodawczynię darowizny. Na czystą wartość spadku pozostałego po S. F. składa się wartość nieruchomości

położonej w Z. w kwocie 368.596 zł. Do wartości tej doliczyć należy, zgodnie z art. 993 i 994 § 1 k.c., darowizny, które za życia uczyniła spadkodawczyni na rzecz powoda. Powód otrzymał od spadkodawczyni dwie darowizny w łącznej kwocie 6.750 DM. Winny być one zatem doliczone do czystej wartości spadku. Zgodnie z treścią art. 995 k.c. wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu w chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku. Jako że 1 DM przedstawia wartość 0,5 Euro, a wartość 1 Euro na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem Okręgowym wynosiła 4,17 zł (vide tabela kursów walut NBP). Wartość darowizn podlegających doliczeniu wyniosła zatem 13.969,50zł (3.350 x 4,17 zł). Substrat zachowku wynosi zatem 382.565, 50zł (368.596zł + 13.969,50zł). Następnie należało pomnożyć substrat zachowku przez ułamek, który wyraża udział stanowiący podstawę do obliczenia zachowku. Wynik mnożenia stanowi zachówek. Zatem $382.565,50 \times 1/6 = 63.760,91zł$. Jednakże dodatkowo, w celu ustalenia wielkości roszczenia o świadczenie pieniężne potrzebne do uzupełnienia zachowku, odejmuje się od zachowku wielkość określonych korzyści uzyskanych przez uprawnionego. Zatem w niniejszej sprawie od kwoty 63.760,91 zł należało odjąć kwotę 13.969,50zł, co daje 49.791,41zł, co stanowi całą kwotę odpowiadającą roszczeniu uprawnionego powoda z tytułu zachowku.

Przy czym wymaga podkreślenia, iż wyliczony zachówek nie należy mylić z kwotą odpowiadającą roszczeniu uprawnionego. Kwotę tą otrzymujemy dopiero przez odjęcie od wyliczonego zachowku kwot, które uprawniony jest zobowiązany zaliczyć sobie na należny zachówek na podstawie art.996 i 997 k.c.

Pozwana B. L. odpowiada za 1/4 należnego powodowi roszczenia z tytułu zachowku, zatem za kwotę 12.447,85zł (49.791,41zł / 1/4 = 12.447,85zł).

W sytuacji, gdy na rzecz powoda zasądzono prawomocnie kwotę 5.000 zł (z uznania pozwanej), pozwanej do zapłaty na rzecz powoda pozostało 7.447, 85zł (12.447, 85zł - 5.000zł). W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu (w zakresie kwoty 735,32zł – przy uwzględnieniu wysokości ostatecznie dochodzonego żądania przez powoda przed Sądem pierwszej instancji w wysokości 13.183,17 zł), w oparciu o art. 991 § 2 k.c.

Orzekając o odsetkach ustawowych Sąd Okręgowy uwzględnił i podzielił w całości ocenę prawną wyrażoną uprzednio w tej kwestii przez Sąd Okręgowy w Gliwicach, zasądzając od pozwanej na rzecz powoda odsetki ustawowe od dnia 30 czerwca 2015r., zatem od momentu orzekania o zachowku.

Reasumując Sąd Okręgowy, uwzględniając apelację powoda, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok jak w sentencji wyroku, nadto ustalił w oparciu o art.100 zd.2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c., kierując się tym, że powód w nieznacznej części swojego żądania uległ przeciwnikowi, pozwana poniesie w całości koszty procesu oraz nieuiszczone koszty sądowe, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Zabrze. W pozostałym zakresie oddalił apelację powoda na zasadzie art. 385 k.p.c. Nadto Sąd Okręgowy ustalił, w oparciu o art.100 zd.1 k.p.c. w zw. z art. 108§1 zd. 2 k.p.c., stosując zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów, iż pozwana poniesie w 82%, a powód w 18%, koszty postępowania odwoławczego oraz nieuiszczone w tym postępowaniu koszty sądowe, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Zabrze.